Комитет по делам религий и национальностей
при Совете Министров Республики Беларусь

Совет по делам религий и национальностей
Гродненского облисполкома

Учреждение образования
«Гродненский государственный университет
имени Янки Купалы»

Объединение кафедр социально-гуманитарных наук

Гродненский педагогический колледж
Учреждения образования
«Гродненский государственный университет
имени Янки Купалы»

ЭТНОСОЦИАЛЬНЫЕ И КОНФЕССИОНАЛЬНЫЕ ПРОЦЕССЫ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ

Материалы международной научной конференции

8–9 декабря 2005 г.

Гродно

Республика Беларусь

Гродно 2006

УДК 1.091
ББК 87.3(0)
Э91

Редакционная коллегия: М.А.Можейко (отв. редактор),
Н.Н.Беспамятных,
С.В.Донских.

Рецензенты: доктор культурологии, профессор,
заведующий кафедрой культурологии
Белорусского государственного университета
культуры и искусств *В.Ф.Мартынов*;

доктор исторических наук, профессор,
заведующий кафедрой экономической теории
ГрГУ им. Я. Купалы *Д.В.Карев.*

Этносоциальные и конфессиональные процессы в
Э91 современном обществе : материалы междунар. науч. конф.,
8-9 декабря 2005 г., Гродно / отв. ред. проф. М.А.Можейко. –
Гродно : ГрГУ, 2006. – 480 с.

Представлены доклады и сообщения международной научной конференции, посвященной этносоциальным и конфессиональным процессам в современном обществе. В материалах конференции всестороннему анализу подвергаются основополагающие проблемы национального и конфессионального развития на современном этапе.

Материалы конференции будут интересны преподавателям средних и высших учебных заведений, научным работникам, работникам органов государственного управления и всем интересующимся проблемами национального и конфессионального развития современного общества.

УДК 1.091
ББК 87.3(0)

© ГрГУ им. Я. Купалы, 2006

С.А.Фядзечка, ст. выкладчык ПФ БДЭУ (г.Пінск)

УСХОДНЯЯ МЯЖА II РЭЧЫ ПАСПАЛІТАЙ І АДНОСІНЫ З НАЦЫЯНАЛЬНЫМІ МЕНШАСЦЯМІ

Сутнасць такой з'явы, як мяжа, нельга анісаць канстантнымі велічынямі. Вялікі ўплыў на ўспрыманне мяжы аказваюць такія фактары, як супадзенне і несупадзенне дзяржаўнай мяжы з этнічнай

(моўпай, рэлігійнай). Фактар супадзення (ці несупадзення) уплывае не толькі на нацыянальныя адносіны, але і фарміруе пэўныя патрабаванні да будаўніцтва дзяржавы. У выпадку існавання вялікай суполкі нацыянальных меншасцяў дзяржава вымушана вырашаць пытанні аўтаноміі і прынцыпу дзяржаўнай арганізацыі (федэрацыя, канфедэрацыя і г. д.). Такім чынам, фактары прасторы і канцэнтрацыі нацыянальнай меншасці здольны значна ўплываць на фарміраванне дзяржавы.

Крэсы – гэта агульнае прадстаўленне. Будучы геаграфічным абшарам, яны мелі свае этнічныя, культурныя і эканамічныя асаблівасці. Назва «Крэсы» азначае не толькі эквівалент тэрыторыі, а перад усім азначае ўласцівую гэтым тэрыторыям гісторыю і цэлую сістэму міжэтнічных адносін. Канец XIX-га – пачатак XX-га стагоддзяў характарызуецца развіццём нацыянальнай свядомасці і нацыяналізмаў, якія пачалі адбівацца на грамадскім жыцці і ў Беларусі (асабліва Заходняй, якая адзначалася больш стракатай нацыянальнай, рэлігійнай сітуацыямі). Вялікая колькасць этнічных груп адзначала не толькі суіснаванне культур, але і дыстанцыю, і варожасць. Крэсы II Рэчы Паспалітай, як паўночна-ўсходнія, так і паўднёва-ўсходнія, можна разглядаць як абшар этнічных канфліктаў і крыніцу пэўных патрабаванняў да польскай дзяржавы.

Памежнае становішча рэгіёну характарызавалі два істотныя этнічныя працэсы: асіміляцыя і этнічны канфлікт. Першы з іх – асіміляцыя – азначае, што члены групы не могуць ці не жадаюць рэалізаваць свае мэты (набыццё адукацыі, напрыклад) у рамках асобнай этнічнай групы, што адбіваецца на іх этнічным становішчы. У рэчаіснасці гэта азначае прыняцце свядомасці дамінуючай этнічнай групы. Этнічны канфлікт з'яўляецца праявай сітуацыі, у якой этнічная група наогул не можа праявіць уласнай свядомасці. Яго павелічэнне можа прывесці да зруйнавання ўкладу этнічных адносін у рэгіёне. Такім чынам, праблема меншасці — гэта праблема агульнага падыходу да фарміравання грамадства.

У міжнародным праве актыўна распрацоўваецца праблема «меншасці». Так, С. Томушат лічыць, што нацыянальныя меншасці — «гэта групы, якія да такога ўзроўню разумеюць сваё адрозненне ад іншых, што спрабуюць самі распараджацца сваім лёсам, хаця б часткова» [Tomushat C. Status of Minorities under Articel 27 of the International Covenant on Civil and Political Rights // Minorities in National and International Laws. –New Dehli, 1985. – P. 960]. Д. Турк і Т. Вейтэр пад нацыянальнай меншасцю разумеюць «групу людзей, якія належаць да якой-небудзь нацыі, валодаючай сваёй дзяржавай, але жывучых у іншай, часцей за ўсё, памежнай дзяржаве» [Turk D. Norms and institutions

within the UN system Relevant to minority issues // Conference paper № 5. Colombo. 6—10 November. 1988. – P. 29]. Словазлучэнне «нацыянальная меншасць», на думку савецкага вучонага С.І.Брука, большасці выпадкаў абазначае групы, адарваныя ад асноўнай масы больш ці менш вялікіх народаў, да якіх яны належаць [Брук С.И. Население мира: Этнодемографический справочник. – М.: Наука, 1986. – С. 84]. Адзінага падыходу да вызначэння «меншасці» не існуе ні ў міжнародным, ні ва ўнутраным праве.

Большасць даследчыкаў у якасці вызначальных прыкмет прапаноўваюць пэўныя крытэрыі меншасці. Асноўным з такіх крытэрыяў з'яўляецца колькасны. Каб група была прызнана меншасцю, яна павінна быць менш па колькасці за астатнюю частку насельніцтва. Такая думка выцякае з этымалогіі слова «меншасць». Аднак трэба звярнуць увагу, што колькасная меншасць можа дамінаваць у пэўных рэгіёнах, і такім чынам перад намі паўстаюць ужо два тыпы меншасці II Рэчы Паспалітай. З аднаго боку, немцы і яўрэі, якія пераважна раўнамерна расселены па тэрыторыі дзяржавы, з другога боку – украінцы, беларусы і літоўцы, якія займаюць пэўныя тэрыторыі на Усходзе. У апошнім выпадку адным са спосабаў вырашэння нацыянальнага пытання будзе суіснаванне. Аднак для шматнацыянальных дзяржаў характэрна вырашэнне пэўных пытанняў унутранай палітыкі з дапамогай большасці галасоў.

Якаснай прыкметай меншасці, якая адрознівае яе ад большасці насельніцтва ў дзяржаве, з'яўляецца валоданне ўстойлівымі этнічнымі, рэлігійнымі і моўнымі характарыстыкамі. У большасці дакументаў міжнароднага права словы «этнічныя», «рэлігійныя», «моўныя» меншасці заўсёды ўжываюцца разам і без якіх-небудзь адрозненняў [Пунжин С.М. Проблема защиты прав меньшинств в международном праве // Государство и право. – 1992. – № 8. – С. 125].

Узнікшае паміж палякі і беларусамі размежаванне на тэрыторыі Заходняй Беларусі з'явілася адной з прычын палітычных, эканамічных, сацыяльных і грамадскіх праблем беларускага народа. Пачуцці адчужанасці паміж беларусамі і палякамі, якія з'явіліся вынікам існавання сацыяльных і палітычных супярэчнасцей, тут дапаўняліся духоўнай адчужанасцю. Таму, акрамя эканамічных, ніякіх іншых інтарэсаў паміж імі практычна не ўзнікала.

З другога боку, няўхільна павялічвалася колькасць прыхільнікаў левых і камуністычных ідэй. А гэта таксама не спрыяла стварэнню ўмоў для сацыяльнага партнёрства паміж палякамі і беларусамі. Да таго ж палякі, разбіраючыся з беларускімі палітычнымі і грамадскімі рухамі, аддавалі перавагу рэпрэсіўным метадам кіравання. Таму ў большасці беларусаў пачуццё Польшчы як Радзімы адсутнічала.

Працэс афармлення польскай дзяржаўнасці ў найноўшы час так – сама значна паўплываў на генезіс нацыянальнай палітыкі ў адносінах да беларускай меншасці. Польшча з'яўлялася краінай са значнай часткай няпольскага насельніцтва. Прычым гэтая сітуацыя ўзмацнялася рэлігійнымі адрозненнямі паміж палякамі і іншымі меншасцямі: немцамі, яўрэямі, беларусамі, украінцамі, літоўцамі. Улічваючы характар адносін паміж новай польскай дзяржавай і яе вялікімі суседзямі – Германіяй і СССР, нацыянальная палітыка для II Рэчы Паспалітай з'яўлялася прынцыповай міжнароднай справай.

Такім чынам, усходняя мяжа II Рэчы Паспалітай – гэта мяжа, якая патрабавала ад дзяржавы новых прынцыпаў пабудовы адносін з іншымі народамі ў краіне. Старыя прынцыпы былі вядомы Расійскай імперыі, Аўстра-Венгрыі і іншым шматнацыянальным дзяржавам-манархіям. Пры пераходзе да ліберальнага (рэспубліканскага) тыпу ўлады падобныя дзяржавы пераважна знікалі, не здолеўшы перабудавацца. Для Польшчы распаўсюджванне культурнай і палітычнай аўтаноміі нацыянальных меншасцяў у тагачасных знешнепалітычных умовах несла толькі дэзінтэграцыю, і яна свядома на гэта не пайшла.

ОГЛАВЛЕНИЕ

	ПЛЕНАРНЫЕ ДОКЛАДЫ	3
Никифорова Б.	Феномен мировоззренческого плюрализма в контексте интеграционных процессов	3
Можейко М.А.	Современные методы моделирования взаимодействия этносоциальных и конфессиональных традиций	8
Румянцева Т.Г.	Религиозные ценности как фактор трансформации национальных государств на посткоммунистическом пространстве	14
Беспамятных Н.	Белорусско-польско-литовское пограничье: вклад сторон в исследование проблемы	19
Донских С.В.	В тени большого города. Народ и город в Беларуси	28
Попов И.А.	К вопросу об эволюции модели государственно-конфессиональных отношений в современном белорусском обществе	35
Секция 1	**НАЦИОНАЛЬНЫЕ ПРОЦЕССЫ В РЕТРОСПЕКТИВЕ И ПЕРСПЕКТИВЕ**	45
Андрейчик Г.Ф.	Перспективы и проблемы развития туризма на территории белорусской части Августовского канала	45
Алексеева Г.П.	Национальная культура: смысл, структура, перспективы	48
Аксенов А.Н.	Формирование этнического самосознания как важный фактор консолидации белорусского общества в условиях переходного периода	52
Аргучинцева Д.Г.	Проблемы национальной идентичности в условиях глобализации	54
Барабаш В.В.	Белорусско-польские межнациональные отношения в Западной Беларуси в период Второй мировой войны	56
Барсегян В.В.	Методологические трудности в изучении этнонациональных проблем	58
Белая А.І.	На шляху да ідэнтычнасці: набыткі і страты	61
Богдевич Е.Е.	Проблема жизненных ценностей в контексте национальной культуры	64
Боярчук Т.Н., Щелбанина Г.Н.	Толерантность как одна из форм реализации моделей этнической самоидентификации	66
Бусько И.В.	Менталитет как фактор диалога в современном мире	71
Галузо Е.Н.	Правовой менталитет как фактор сохранения этноисторических правовых ценностей	73
Галубовіч В.У.	Яўрэі ў пасольскіх інструкцыях шляхты Вялікага княства Літоўскага за час праўления Уладзіслава IV Вазы	76
Жук О.Э.	Социальная организация цыган Беларуси	78

Жуковская Ю.С.	Модель национальной самоидентичности М.О.Гершензона	81
Забелина Е.Н.	Специфика «русского философствования» на страницах журнала «Аполлон»	84
Загідулін А.М.	Формы і метады рэалізацыі нацыянальнай палітыкі польскай адміністрацыяй у Заходняй Беларусі (1921–1939 г.)	87
Ивангородский К.	Теоретическая интерпретация и типологизация этносоциальных организмов	90
Игнатович П.Г.	Ментальное поле культуры белорусов и современный социокультурный процесс	93
Корзунова Т.В.	Национальные ценности и реформирование системы специального образования	97
Костенич В.А.	Философские ракурсы постижения проблемы культурной ментальности	99
Капытка А.І., Кабяк Г.М.	Ян Чачот аб беларускай народнай культуры (першая палова XIX стагоддзя)	101
Крывашэй Д.А.	Нацыянальныя меншасці Беларусі ў гады нямецкай акупацыі (чэрвень 1941 – ліпень 1944 г.)	104
Круглова Г.А.	Основные подходы и концепции «христианской глобалистики»	108
Курбатов В.М.	Национальный и религиозный экстремизм: причины и особенности	110
Луцэвіч М.В.	Моўная ідэнтычнасць жыхароў беларуска-польскага памежжа як падстава сацыяльнай і этнаканфесійнай тоеснасці: на прыкладзе Сапоцкіна	112
Макаров А.В.	Перспективы управления этносферой Беларуси	115
Павочка С.Г.	Евразийская идея: истоки, содержание, возможности	118
Плыгавка Л.Л.	Межкультурная коммуникация как составляющая филологической подготовки студентов	123
Пушкін І.А.	Агульныя тэндэнцыі ў накірунках дзейнасці грамадскіх аб'яднанняў нацыянальных супольнасцей Беларусі	127
Ридевский Г.В.	Смертность как индикатор популяционного здоровья населения приграничных регионов России и Беларуси	129
Середа И.В.	О структурном изоморфизме механизмов функционирования культуры, текста и сознания человека (по работам Ю.М. Лотмана)	132
Сащеко В.В.	Диалог Центра и Периферии в полиэтнических обществах	134
Ситник В.	Львів як осередок полікультуралізму	137
Слинко И.А., Слинко Е.В.	Этническая идентичность в современном мире	141
Смаль А.Д.	Концепция сбалансированного развития как современная стратегия ноосферного развития культуры. Проблемный аспект	143
Стурейко С.А.	Афганские беженцы в Республике Беларусь. Проблемы социокультурной интеграции	146

Усовская Э.А.	Актуализация национального контекста в романтизме	148
Фядзечка С.А.	Усходняя мяжа II Рэчы Паспалітай і адносіны з нацыянальнымі меншасцямі	150
Черниговская А.	Структурно-функциональный подход в американской теории культуры	153
Шелупенко Н.Е.	Межкультурный диалог в современной Беларуси: особенности и перспективы развития	155
Секция 2	**РЕЛИГИОЗНЫЕ ЦЕННОСТИ КАК ФАКТОРЫ ТРАНСФОРМАЦИИ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА**	158
Агеенкова Е.К.	Социально-психологические аспекты культов «нового времени»	158
Алейникова С.М.	Особенности регулирования конфессиональных отношений в Республике Беларусь: социально-правовой аспект	161
Андрушко В.Т., Зинько В., Огирко О.В.	Білорусько – український релігійний симбіоз	163
Банцэвіч П.К.	Увасабленне рэлігійных і нацыянальных каштоўнасцей у творчасці У.Караткевіча	167
Балич Н.Л.	Роль и значение субкультур религиозных общин в белорусском обществе	170
Бастун Д.Ю.	Социальные концепции протестантских религиозных организаций в Республике Беларусь	174
Белоусова Е.В., Смаль Д.Я.	Вера и свобода	178
Болатава Ю.Г.	Стараверы на тэрыторыі беларускага Падняпроўя. Папоўцы (веткаўцы)	183
Борецкая В.К.	Современное социальное учение католичества и православия	187
Буко В.П.	Католическая церковь Германии и национал-социализм в 30-40-е годы XX века	189
Бурая Н.В.	Напрамкі дзейнасці яўрэйскіх арганізацый на Беларусі на сучасным этапе развіцця	191
Вилейко С.Л.	Конфессиональная политика государства на современном этапе	193
Герасимович Л., Назаренко Л.Е	Экономическая деятельность на селе: религиозно-культурный аспект	195
Ганчар А.И.	Проблема восприятия римско-католического костёла на Беларуси в свете исторических традиций	197
Герасимович Э., Герасимович И.А.	Актуализация смыслов христианства как ценностной платформы для конструирования личности в условиях многоуровневого пограничья Беларуси	200

Гориш И.В.	Духовно-нравственная легитимизация предпринимательства на основе культурно-исторических и религиозных ценностей белорусского народа	202
Драцкая Е.В.	География православия в Беларуси	204
Дмитрюк Ю.В.	Соглашение между белорусской православной церковью и армией	206
Зарькова Г.Л.	Религиозность и проблема мировоззренческой самоидентификации студенческой молодежи	208
Иванов Д.А.	Место нехристианских неорелигий в современной конфессиональной ситуации Украины	210
Ионе В.И.	Тибетский буддизм в Республике Беларусь	214
Козаченко Ю.В., Савик С.А.	Служить и веровать	217
Кобылинский Н., Цвилик М.В.	Территориальные особенности распространения католических общин в Беларуси в постсоветский период	219
Марченко З.Н.	К проблеме социокультурного анализа неоязычества	221
Можейко П.П.	Религиозные ценности как фактор европейской интеграции	223
Можейко Л.М.	Конфессиональная политика и поиск идеологических основ в современной Республике Беларусь	225
Молочников Д.А.	Салвационизм Льва Шестова	227
Овчинникова Н.Н.	О методах кросс-культурных исследований (опыт теоретической реконструкции в американской научной традиции)	230
Панасюк В.И., Глазкова Л.И.	Становление личности в христианском персонализме	232
Попов М.А.	Митрополит Станислав Богуш-Сестренцевич в эпоху Александра I	234
Павильч А.А.	Христианская письменность как фактор формирования духовного потенциала личности	237
Паддубская А.Ф.	Асобаснасць як аснова і перадумова сацыяльнай якасці чалавека. На прыкладзе твораў Яна Паўла II	239
Семёнова С.Л.	Православная и римско-католическая церкви в контексте современного межконфессионального диалога	242
Сербул А.А.	Кризис идентичности в современном религиозном сознании	245
Симоненко Л.П.	Православная церковь в белорусском государстве	248
Саладухін А.М.	Пратэстанцкая царква і музычная культура Беларусі XVI – 1-й паловы XVII ст.	250
Сухотский Н.Н.	Религиозные ценности в содержании общего образования	252

Трускаускайте В.	Христианские символы в спектаклях Литвы на рубеже XX–XXI веков	255
Хурсан Т. І.	Стараабраднiцтва на Беларусі. Гістарычныя і сацыякультурныя падыходы ў вывучэнні	259
Чернявская Ю.В	Идеальный самообраз белоруса (по материалам сказок)	263
Шелест О.А.	Религиозный опыт как одна из характеристик религиозности личности: опыт качественного исследования	265
Юдин В.В.	Особенности религиозного поведения и убеждений верующей молодежи	270
Юрченко М.В.	Православная религия и ее влияние на политическую жизнь нашего общества	275
Языкович В.Р.	Вклад христианских церквей и конфессий в развитие культуры Беларуси	277
Янушевич И.И., Ленкевич А.Л.	Попытки создания белорусской автокефальной Православной церкви (1920–1940-е г.)	279
Яромка І.Л.	Этнарэлігійныя каштоўнасці і сучаснае грамадства	285
Секция 3	**НАЦИОНАЛЬНАЯ КУЛЬТУРА: СТРУКТУРА И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ**	288
Бадюкова Т.А.	Гендерная проблематика в исторической науке	288
Барановская П.В.	Представления о душе как аспект самосознания древних восточных славян: опыт теоретической реконструкции	294
Беразавец Т.А.	Касцюм у сацыякультурнай прасторы горада канца XIX – пачатку XX ст. на Беларусі	296
Бородич А.А.	Проблема духовно-ценностного самоопределения народа в отечественной философской мысли начала XX века	298
Бульцевич И.З.	Импрессионизм в контексте национальной культуры Франции	305
Величко Т.В.	Архетип волка в духовной культуре восточных славян: опыт психоаналитической интерпретации	307
Волкогонова О.Д.	Мифологический механизм этнической идентификации (на примере русских)	309
Волкович Н.А.	Проблема цивилизационного развития России первой половины XX века как национальный феномен в противоречии и целостности	315
Габинская А.А.	Формирование экологической культуры – ключ к безопасному развитию	323
Галай О.М.	Германізмы ў кантэксце моўнага асяроддзя і рэгіянальнай культуры Гродзеншчыны	326
Гагуа Р.Б.	Грюнвальдская битва как национальный символ в белорусской культуре	328
Грынько С.Д.	Вывучэнне нацыянальнага характару беларусаў сродкамі музеяў у межах сацыякультурнай дзейнасці педагогаў	330

Дубовец С.В.	Проблема изучения культурно-исторического наследия восточных славян в трудах белорусских историков первой половины XIX века	332
Дулуб А.М.	Образовательные системы в контексте этнической культуры: обучение у восточных славян	336
Журавлева Н.Б.	Массовая культура в современном социуме	341
Іванова Т.А.	Этнічная сітуацыя на Гродзеншчыне і развіццё нацыянальных школ (1990–2000 гады)	345
Карпинский В.В.	Теории постиндустриализма и информационизма универсальный и национальный аспект	347
Кириенко В.В.	Природно-климатические детерминанты формирования белорусского этноса и менталитета белорусов	350
Кобяк Г.Н., Копытко А.И.	Государственная идеология и национальная идея	356
Корзенко В.Н., Тюменева Т.В.	Культура здоровья в единстве связей медицины и религии	358
Комарова И.К.	Моделирующее значение этнокультурных ценностей для социальной реальности повседневной жизни	361
Кошман П.Р.	Вобразы рэгіянальнай і лакальнай ідэнтычнасці ў карціне свету жыхароў Усходняга Палесся	363
Коломийцев А.А.	Наполеон Орда: путешествие в поисках Родины	365
Корзенко В.Н., Тюменева Т.В., Тихонов В.А.	Культура здоровья – важнейшая составная часть национальной культуры	368
Ксенда О.Г.	Этнические стереотипы Беларуси	371
Коробейников А.	Единое информационное поле как признак национальной общности (на примере удмуртов XIX века)	375
Кузнецов Н.Г., Рязанцев С.В.	Российское общество и иностранная трудовая миграция	381
Кулсариева А.Т.	Национальный менталитет, национальный язык и проблема перевода	385
Лябецкі У.С.	Музычная культура Гродзеншчыны ў эпохі Сярэднявечча і Рэнесансу	388
Лоечко Г.С.	Межпоколенческое сопоставление социальных ценностей в условиях трансформирующегося общества	393
Мазько Э.А.	Аўтастэрэатып беларусаў у Заходняй Беларусі ў 20-30-я гады XX стагоддзя: вытокі, бытаванне і змест	396
Махалева И.А.	Виды миграции в Республике Беларусь и их социокультурные особенности	399
Михеева И.Б.	Неоязычество как альтернативная религиозная парадигма современной культуры	401

Мельников А.П.	Национальная культура в общей системе культуры	403
Моисеев В.А.	Архетипическое пространство русской религиозной философии	405
Морозов А.В.	Фольклор в духовной культуре восточных славян: от обрядовых песен до народного театра	407
Навуменка Л.І.	Асаблівасці беларускай ідэнтычнасці сярод прадстаўнікоў розных пакаленняў	417
Неверова З.А.	Национальная культура и менталитет: трансформация на рубеже веков	422
Орда О.А.	Роль СМИ в возрождении культуры татар Беларуси	423
Петрушак В.Л.	Волновая цикличность белорусской истории	427
Слизанович Н.В.	Эстетика католического (тридентского) богослужения и система религиозных ценностей после II Ватиканского собора	429
Сидорович Ю.М.	Миф как феномен национальной культуры	431
Славинскене А.	Понятие и изображение национальности в живописи Литвы	434
Смолік А.І.	Народныя святы як форма рэгуляцыі жыццядзейнасці асобы	438
Суша А.А.	Узаемадзеянне ўсходняй і заходняй традыцый у беларускай культуры	440
Талунтите Н.	Топонимия как артефакт культуры Великого княжества Литовского	444
Ткаченко А.А.	К проблеме трансформации *аксеологической* сферы современного белорусского общества	449
Трацяк І.І.	Этнаканфесійныя адносіны ў Заходняй Беларусі ў ваенны перыяд 1941 – 1944 г.	451
Трафимович Д.А.	Национальная идея: проблема выбора и формирования	454
Трубач И.И.	Феномен информационных технологий в парадигме постмодерна: значение для национальной культуры	456
Фролова Ю.Г.	Социокультурный эталон здоровья как одна из характеристик белорусского менталитета	458
Чувак С.В.	Мастацкая літаратура як крыніца даследвання менталітэту	460
Хмара А.В.	К вопросу о сохранении этнических ценностей и формировании духовно-нравственной личности	462
Шумская И.М.	Музыкальное творчество и его роль в национальной культуре	464
Яхно В.Н.	Борис Вышеславцев об особенностях русского национального характера	466
Янкаускас Г.П.	Национальный менталитет и характер: проблемы теоретической реконструкции (на примере кинодрам «Геркус Мантас» и «Анастасия Слуцкая»)	468